

КУЛЬТУРА

штотыднёвая грамадска-палітычная газета

выдаецца з кастрычніка 1991 года

№ 14 (1713)

4 красавіка 2025 г.

Статусу культурнай сталіцы Беларусі 2026 года ўдастоены Паставы.
Такое рашэнне прынята на калегіі Міністэрства культуры 28 сакавіка.

Працяг тэмы — на стар. 4

Пры дзяржаўнай падтрымцы

XXXIV Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” стартуе 10 ліпеня. Адаведны дакумент Аляксандр Лукашэнка падпісаў 1 красавіка.

Згодна з распараджэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб Міжнародным фестывалі мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску»” № 54пр, сёлётыне свята пройдзе з 10 па 13 ліпеня.

З улікам існай практыкі дзяржаўнай падтрымкі творчага форуму для яго арганізатараў і ўдзельнікаў прадугледжаны асобныя льготы і прэферэнцыі. У прыватнасці, з 4 па 20 ліпеня для гэтых фестывалю з 71 дзяржавы ўстаноўлены бязвізавы парадак ўезду ў Беларусь, часовага знаходжання ў краіне і выезду з яе.

Для бязвізавога перасячэння дзяржаўнай граніцы замежным грамадзянам трэба мець ары-

гінальны або электронны білет на мерапрыемствы фестывалю, што праходзіць у Летнім амфітэатры або ў канцэртнай зале “Віцебск”. Па адным арыгінальным або электронным білету дапускаецца аднаразовы ўезд у Беларусь аднаго замежнага грамадзяніна, не пазнейшы за дату правядзення названага ў білету мерапрыемства.

Распараджэннем Кіраўніка дзяржавы таксама актуалізаваны склад арганізацыйнага камітэта Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”. Паводле дакумента, аргкамітэт узначаліць намеснік

Прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзімір Каранік. У якасці яго намесніка заверджаны Аляксандр Субоцін, старшыня Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта, і Руслан Чарнецкі, міністр культуры Рэспублікі Беларусь.

Падрабязней — на сайце president.gov.by

Сімвал Перамогі

Заверджаны лагатып 80-годдзя Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Работу Максіма Шпіна і Крысціны Пачубат прызвалі найлепшай на выніках конкурсу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Знак можа быць выкарыстаны пры правядзенні сацыяльных інфармацыйных і іншых кампаній, прымеркаваных да 80-годдзя Вялікай Перамогі, шляхам размяшчэння ў сродках масавай інфармацыі, у аб’ектах вопыкавай рэкламы, у глабальнай камп’ютарнай сетцы Інтэрнэт — на афіцыйных сайтах дзяржаўных органаў і арганізацый, іншых рэсурсах.

Падрабязней — на сайце kultura.by

Безліч цікавага

У Міністэрстве культуры раскрылі дэталь XXXIV Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”.

Як расказала намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення — начальнік упраўлення дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў Міністэрства культуры Іна Адамовіч, сёлётыне свята выклікала асаблівы асяцяж:

— Заўважце на набішыце білету дзяржаўнага арыгінальнага з лотага. Гэта сведчыць, што цікавасць да падзеі з кожным годам расце, як і прыток турыстаў у Рэспубліку Беларусь.

Ключавыя тэмы XXXIV “Славянскага базару ў Віцебску” — 80-годдзе Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, 75-годдзе народнага артыста Беларусі Васіля Раінчыка, 70-годдзе народнай артысткі Расійскай Федэрацыі Ларысы Долиной і заслужанага дзеяца мастацтваў Расійскай Федэрацыі Кіма Бройтбурга.

Традыцыйна асноўныя мерапрыемствы праграмы — урачыстае адкрыццё і гала-канцэрт. Запланаваны

таксама шматлікія тэатральныя і выставачныя праекты, ініцыятывы для моладзевай аўдыторыі і многія іншыя.

— Склад удзельнікаў хутка з’явіцца на афіцыйных рэсурсах дзяржаўнага фестывалю і Міністэрства культуры. Будучы прылічэнныя самыя яркія і маштабныя фігуры, зоркі сусветнай велічыні, — заўважыла Іна Мар’янаўна.

У якасці вядучых выступіць некалькі пар ад Беларусі, Расіі ды іншых краін.

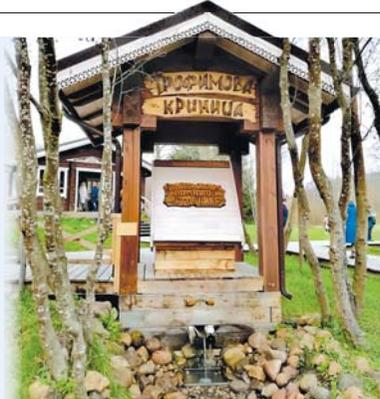
— Вядліку цікавасці заўсёды выклікаюць міжнародныя конкурсы, якія збіраюць артыстаў з усяіх кантынентаў, — адзначыла спецыяліст. — Замежныя нацыянальныя адборы прывітаюцца. Прастаўнікі Рэспублікі Беларусь — таленавіты Амаля Сухан і Валерыя Бернатовіч — пагруканы ў актыўную пад-

рыхтоўку. Кандыдаты вызначаны таксама ў Расійскай Федэрацыі і ў іншых краінах постсавецкай прасторы. У найбліжэйшы час прыём заарывак завершыцца.

З кожным годам, паводле слоў Іны Адамовіч, маштабная культурная падзея прывітае ўсе больш краін, у прыватнасці такіх аддаленых, як Зімбабве, Нігерыя, Алжыр. — Спадзяёмся, што сёлёта геаграфія фестывалю працягне пашырацца і ўзабагацца, — падкрэсліла прадаўнік міністэрства.

Пад увагай Першага

Год добраўпарадкавання, які Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка зацвердзіў Указам № 1, набірае абароты: на 12 красавіка намечаны адзін з двух запланаваных сёлёта рэспубліканскіх суботнікаў. Зрэшты, наведзенне парадку на роднай зямлі — вартая традыцыя беларусаў, якую падтрымлівае Кіраўнік дзяржавы.

Малая радзіма мае асаблівае значэнне для кожнага чалавека. І не выпадкова ўвага Аляксандра Лукашэнкі да месцаў, дзе прайшло яго дзяцінства. У 2013-м Прэзідэнт даручыў аднавіць легендарную Трафімаву крыніцу, першыя згадкі якой адносяцца да 1917 года. Вада ў ёй чыстая і ўнікальная па сваіх уласцівасцях.

Пры аднаўленні і рэканструкцыі крыніцы былі знойдзены крыж, элементы драўнянага зруба, прадметы абрадавага прызначэння — свечнічкі аб тым, што месца асвячона. Па ўспамінах старажылаў, падчас Першай і Другой сусветных войнаў мужчыны перад адпраўкай на фронт прыводзілі сямлі абмяцця святай вадой і памаліцца. Мно-

гія з іх вярталіся пасля смертных баёў цольмі.

Вядома, што гэты кучокаў у Аляксандра Лукашэнкі з дзяцінства — адзін з самых любімых. З крыніцай звязана сямейная гісторыя Кіраўнікі дзяржавы. Калісьці мясціну добраўпарадкаваў дзед Прэзідэнта — сяляр Трафім. У гонар гэтага чалавека яе і сталі называць.

Калі Аляксандр Лукашэнка з сям’янамі ішчыраваў ля Трафімавай крыніцы на рэспубліканскім суботніку ў 2018 годзе, то заўважыў: “Для мяне незвычайнае тут усё. Гэта мая радзіма. Тут няма квадратага метра, дзе я свой час не халіў басаног. Або каруць пасвілі — тут быў свабодны луг, ён зарос у наш час, тут мы

Па старонках календара

■ 4 красавіка нарадзіўся Уладзімір Іосіфавіч Аханька (1929—1986) — скульптар. Сярод асноўных твораў партрэты народнага паэта Беларусі Я. Коласа, Ф. Дзяржынскага, Героя Савецкага Саюза І. Казіна; у галіне манументальнай пластыкі — помнік партызанам у вёсцы Чонкі Гомельскай вобласці (у суаўтарстве), надмагілліны помнік Я. Коласу (у суаўтарстве).

■ 5 красавіка з’явіўся на свет Барыс Уладзіміравіч Эрэн (1921—2008) — тэатральны рэжысёр. У 1960-я быў галоўным рэжысёрам Кулапаўскага тэатра. Барыс найлепшых паставонаў Савецкай Арнына на сцэне гэтага калектыву — “Трэцяя патэтычная” М. Пагользіна, “Лявоніха на арбіце” А. Макаёнка, “Людзі на балоце” І. Мележа, “Вечар А. Дударова. “Памінальная малітва” Р. Тарына па творах Шопла-Алейхеа.

■ 6 красавіка нарадзіўся Аркадзь Марквіч Саўчанка (1936—2004) — оперны спевак (барытон). Народны артыст БССР і СССР, уладальнік прыз “Крышталіна Паўлінка”. З 1960-га саліст Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі.

■ 7 красавіка з’явіўся на свет Валерый Паўлавіч Міронаў (1927—2008) — артыст балета і педагог. Народны артыст БССР. Быў адным з вядучых салістаў Дзяржаўнага тэатра оперы і балета Беларусі (1947—1969). У 1949—1978-м выкладаў у Беларускам харэаграфічным вучылішчы.

■ 8 красавіка нарадзіўся Аляксандр Браніслававіч Скібінскі (1903—1978) — тэатральны рэжысёр. Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР. У 1949—1958 гадах — галоўны рэжысёр Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Я. Коласа ў Віцебску.

■ 9 красавіка з’явіўся на свет Леанід Мікалаевіч Асялюцкі (1934—1990) — мастак. Працаваў у станковай і графічнай узорнай — ад усяй галіны да канкрэтных партрэтаў, пейзажа. У творчасці пераважалі гісторыка-рэвалюцыйная праблематыка і тэмы сучаснасці. Атар дыярам “Мінскі «каеці»” для Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны (сумесная работа), “Бой пад Месціслававічамі” для Клімавіцкага краязнаўчага музея.

Акцэнт — на карупцыйных рызыках

Калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь разгледзела стан працы па супрацьдзеянні карупцыі ў сістэме ведамства ў 2024 годзе і задачы на 2025-ы.

У пасяджэнні ўдзельнічалі начальнікі галоўных упраўленняў культуры абласных раёнаў і Міністэрства культуры, кіраўнікі арганізацый, падпарадкаваных Міністэрству культуры, і яго структурных падраздзяленняў.

Першы намеснік міністра Дзмітрый Шляхцін падкрэсліў, у рабоце многіх спецыялістаў могуць узнікнуць карупцыйныя рызыкі, таму гэтай тэме надаецца самая плыная ўвага. Дзмітрый Генадзевіч адзначыў, што інфармацыя Міністэрства фінансаў па выніках кантрольна-рэві-

зійных мерапрыемстваў дае глебу для пэўных пытанняў. Напрыклад, выпадак, калі арганізацыя не мае службовай машыны, але арандуе месца на аўтастанцыі або калі неасвоесова ці не ў поўным аб’ёме спажывае плацат з арандатара паміжніцкай. “Чым кіруюцца службовыя асобы, прымаючы рашэнні, якія ствараюць такія сітуацыі?” — разважыў першы намеснік міністра.

Асобна ён пракаментаваў неаключанасці пры запінаванні дэкларацый аб даходах. Сустрэкаюцца неспадзеныя ўнесеныя даных і значэнні, якія паказваюць адлічэнні ў ФСАН, а таксама іншыя неадпаведнасці. Дзмітрый Шляхцін заявіў, што падобнае непалаўчальна для асоб, якія прэтэндуюць на кіруючыя пасады.

З асноўным дакладам выступіла Іна Лаўкова, сакратар камісіі па супрацьдзеянні карупцыі Міністэрства культуры. Была адзначана комплексная работа па выяўленні, супрацьдзеянні і прафілактыцы карупцыі. Сакратар расказала, што ў сістэме ведамства заверджаны і выконваюцца планы адпаведнай работы на кожным узроўні — ад усяй галіны да канкрэтных партрэтаў, пейзажа. У творчасці пераважалі гісторыка-рэвалюцыйная праблематыка і тэмы сучаснасці. Атар дыярам “Мінскі «каеці»” для Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны (сумесная работа), “Бой пад Месціслававічамі” для Клімавіцкага краязнаўчага музея.

Наступная культурная сталіца — Паставы

Культурнай сталіцай Беларусі ў 2026 годзе стане горад Паставы. Пытанне аб наданні гэтага статусу было разгледжана на калегіі Міністэрства культуры. Пасяджэнне праходзіла ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы 28 сакавіка.

Усяго на ганаровае званне прэтэндыравалі пяць гарадоў. Апроч Паставу, што на Віцебшчыне, сталі культурнай сталіцай хацелі Мазыр Гомельскай вобласці, Ваўкавыск Гродзенскай, Асіповічы Магілёўскай і Салігорск Мінскай. Кожны з гэтых рэгіёнаў багаты на ўнікальныя традыцыі і гісторыю, у кожным кірыць культурнае жыццё.

ЁСЦЬ ЧЫМ ГАНАРЫЦЦА

Гэта і імкнуліся прадмантравалі прэтэндэнты пачас прэзентацый. “Мазыршчына доршчы вам сваю любоў” — пад такой назвай прадставілася Гомельшчына. Традыцыйны рэгіён адлюстравалі народны асамбл народнай музыкі “Строчанне”. Сарод фактаў, якімі ганарыцца край, было прыгалада, што Мазыр — адзін з самых старажытных гарадоў на Палессі, валодае самым вялікім у Беларусі рачным портам і больш як векавой тэатральнай гісторыяй. Да канца 2025 года ў Мазыры плануецца адкрыць новы маст, які з’явіцца берагі прыпынку. І гэта будзе адзін з найпрыгажэйшых мастоў у Беларусі.

У мінулыя гады. Нам прыемна, калі з’яўляюцца новыя аб’екты, рамантауюцца навіяныя, калі прывозыцца ў культуру сталіцу шквалыя прыватныя, якія могуць убачыць мясцовыя жыхары. Але першы ў гэтым статусе — магчымаць таму ці іншаму рэгіёну паказаць сябе і свае традыцыі.

Салігорск — адзін з самых маладых гарадоў Беларусі. Родам з Салігоршчыны пісьменнік Максім Луцкіна, кампазітар Леанід Шыршын, народная артыстка СССР Галіна Макарава. Менавіта там праходзіць знакавая культурная падзея — Міжнародны фестываль-конкурс харэаграфічнага мастацтва TERRI CON (на базе Палаца культуры г. Салігорска) і Міжнародны конкурс дзіцячай і эстраднай музыкі JAZZ-TIME (на базе Салігорскай дзіцячай школы мастацтваў). Матэрыяльныя магчымасці ўстаноў культуры горада дазваляюць прыняць мерапрыемствы самага высокага узроўню.

НА ГОДНЫМ УЗРОЎНІ

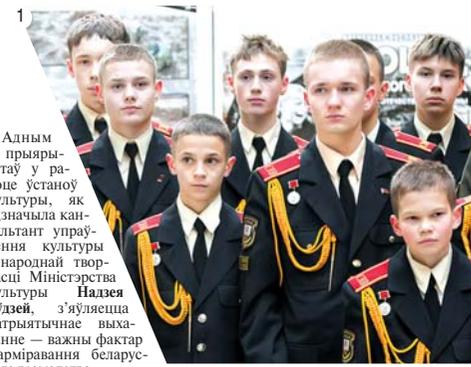
Прэзентацыя Паставу прайшла пад лозунгам “Люблю цябе, Паставскі родны край!”. Акцэнтавалася, што справядле гэтага мясцовасць славяцца багатымі кірмашамі, дэкавамі, этнічнай, народнай калекцыямі. Рэгіён мае два элементны нематэрыяльны культурнай спадчыны — традыцыйны праоста дзвухтаннага ткацтва і комплекс уменняў выбару традыцыйнага вясельнага каравава. “А я заўсёды ганаруся, што з Асіповіч род ідзе” — вершаванымі радкамі пачалі сваю прэзентацыю прадставіць Асіповічы. У іх раёне жыве адзін з Магілёўскай вобласці носьбіт культуры Беларускай дуцы Мікалай Забавік. Члены пасаджэння пацалу дзятларны музычны інструмент і убачылі ўнікальны народны касцюм.

Паставах праходзіць адзін з самых вядомых форумў народнай творчасці Беларусі — Міжнародны фестываль народнай музыкі “Звінчыць цымбалы і гармонік”. Намеснік старшыні Паставскага райвыканкама Станіслаў Чымбург запэўніў, што горад з гонарам прыме званне культурнай сталіцы і годна сустроне гасцей. Зарукі гэтага з’яўляюцца брэндывымі мерапрыемствамі, якія традыцыйна праводзіцца ў раёне на высокім узроўню.

ЗАРАЗЛІВЫ ЭНТУЗІЯЗМ

Усе прэтэндэнты сталіся прадставіць насычаныя і відовыя відэапрэзентацыі і даклады. Але не выпадкова першы намеснік міністра Дзмітрый Шляхцін падкрэсліў: статус культурнай сталіцы даецца таму, хто змог даказаць, што мае найбольшы патэнцыял да далейшага развіцця ў сферы культуры. Гэтым разам пераможцамі аказаліся Паставы. Візітоўка творчых калектываў гэтага рэгіёна была масавай, яркай і багатай на непераборны энтузіязм. На твары кожнага маленькага і дарослага паставянца, які выйшаў на сцену Купалаўскага тэатру ў той вечар, у спільненні пацалу і эмоцый іскрава чыталася: “Мы вельмі хочам, каб культурнай сталіцай у 2026 годзе сталі Паставы!”. Уздольнікі калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь адчулі гэты заклік-зага і далі на яго станоўчы адказ.

Віктар ГАРЬШІН
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Адным з прыярытэтных у рабоце ўстаноў культуры, як адзначыла кансультант упраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Надзея Аўдзей, з’яўляецца патрыятычнае выхаванне — важны фактар фарміравання беларускага грамадства.

— Сярод намечаных мерапрыемстваў — святочны канцэрт ад Саюзнай дзяржавы 9 мая, рэспубліканская акцыя “Беларусь памятае”, канферэнцыі і семінары з удзелам спецыялістаў у галіне гістарыяграфіі Вялікай Айчыннай вайны. Працягваем арганізоўваць дні памяці ў знакавых месцах. У перспектыве адкрыць стацыянарны і перасоўныя выстаў, што ахопяць многія гарады Беларусі.

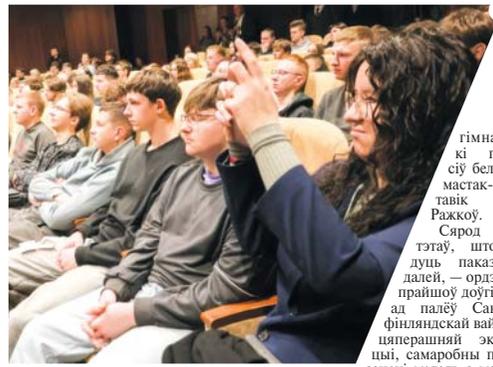
СВЕЖЫЯ ФАРМАТЫ

Шэраг праектаў, прысвечаных 80-годдзю Перамогі, рэалізоўвацца Беларускай дзяржаўным музеем гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Вядучая скарбніца краіны — прыклад таго, як розныя фарматы і ідэі могуць арганічна спалучацца і працаваць на дасягненне агульнанацыянальных мэт.

Сарод значных ініцыятыў — міжнародны форум “Памяць і інавацыі. Гісторыя Вялікай Перамогі ў сучасных мультымедыя”. Мерапрыемства, што даўдзілася 14 сакавіка, аб’яднала 17 экспертаў у галіне тэхналогій, прадставіўнікаў беларускіх і расійскіх устаноў культуры, а таксама студэнтаў і выкладчыкаў аічных ВНУ.

Дзякуючы праекту спецыялісты абмеркавалі сённяшні дзень пыходы да музейнай справы, алукацыйны праграм і інтэрактыўных экспазіцый, намесні перектывы супрацоўніцтва ў мэтах якаснай і дакладнай дэманстрацыі гістарычных матэрыялаў.

Акрамя таго, у рамках форуму была прэзентавана пліюўка “Свет танкаў”, дзе наведвальнікі пратэсціравалі свае гульнявыя навыкі і пазнаміліся з узнатвораным ваеннай тэхнікі ў

гімнасіёркі пранасіў беларускі мастак-франтвік — Юген Ражкоў.

Сярод рарытэтаў, што будзь паказавана далей, — ордэн, які прайшоў лодуі шлях ад палей Савецка-фінляндскай вайны да цяперашняй экспазіцыі, самаробны партызанскі медаль з манеты, а таксама пасведчанне да медаля, якое ўручалі ўдзельнікам Парада Перамогі, іншыя прадметы.

Што да конкурсу, яго мэта — развіццё творчага патэнцыялу маладзі і фарміраванне ўважлівага стаўлення да айчыннай гісторыі і культуры. Спэаборніцтва праводзіцца ў намінацыях “Сольны спеў” і “Малыя формы” ў трох узроставых катэгорыях — 8—9, 10—12 і 13—15 гадоў. Яно адкрыта для юных талентаў з усіх рэгіёнаў Беларусі. Галоўная ўмова — выкананне кампазіцый, у тым ліку аўтарскіх, на ваенную тэматыку. Пераможцаў чакаюць зямлячкі і памяты прызы, а таксама ўдзел у гала-канцэрце музея. Зайку, ларэаты, прымаюцца да 13 красавіка.

АХАПІЦЬ УСЮ КРАІНУ

Працягваюцца падарожжа перасоўная экспазіцыя “Наш абавязак — памятаць!”, дзякуючы чаму каштоўныя сюжэтыны здымкі, копіі дакументаў, плакатаў, рэпрадукцый карцін, фотапартрэтаў Герояў Савецкага Саюза становяцца даступнымі нават жыхарам самым аддаленых куткоў.

— У найбліжэйшых планах — наведваць усе населеныя пункты, узнатворанна вышпелам “За мужнасць і стойкасць у гады Вялікай Айчыннай вайны”. Праект стартуе 11 красавіка, і першы прыпынак — Брест, — расказала Кацірына Катлоўская. — А на 23 красавіка прызначана канферэнцыя “Подзвіг народа жыць у вяхах”. Да ўдзелу прыняць партнёраў з Расійскай Федэрацыі: Музей Перамогі, калінградскай Музей Сувенітаў акіяна. Залізім таксама сумесныя семінары і яркія выстаў. Сячыне за нашымі навінам!

Віталей ГРЫНКЕВІЧ
Фота з сайта музея.
1. Пачасе адрэцыяцыя выстаў “Рарытэты музея”.
2. На форуме “Памяць і інавацыі” гісторыя Вялікай Перамогі ў сучасных мультымедыя”.
3. Прэзентацыя пісталета-кулямёта ТМ-44.
4. Ушанаванне ўдзельнікаў конкурсу “Памяць і інавацыі”.

У гонар герояў

Міністэрства культуры запланавала больш за 150 мерапрыемстваў, прысвечаных 80-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

виртуальным асяроддзі. Вялікую цікакасць выклікалі заняты і віктарыі ў прастору “Музей дзіцяці”, выстава “QR-tid”, што паказвала магчымасці віртуальных экскурсій. Важны складнік праграмы — ушанаванне пераможцаў конкурсу “Памяць і інавацыі”, у якім паўдзельнічалі студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя М. Танка, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі.

АДЛЮСТРАВАННЕ ПОДЗВІГУ

Яшчэ адзін крок да праслаўлення Вялікай Перамогі — часовае экспазіцыя “Рарытэты музея” і адкрыты конкурс дзіцячай вакальнай творчасці

Агульная памяць

У Дзень аднавання народаў Беларусі і Расіі творчы праект нашага Вялікага тэатра — «Патэтычны дзёнік памяці» — паказаў у Маскве.

Артысты мінскага калектыва не раз з'яўляліся на новай сцэне Вялікага тэатра Расіі, і кожны — з поспехам. Вось і выступленне 2 красавіка ўразіла публіку, якая ўбачыла ўнікальны спектакль — пераможцу рэспубліканскага конкурсу на найлепшы культурны праект патрыятычнай тэматыкі 2024 года. «Патэтычны дзёнік памяці» быў падрыхтаваны на срэдкі з фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва. Стваральнікі праекта — дырэктар-пастаноўчык Андрэй Макараў, аўтар канцэпцыі і сцэнарыя, рэжысёр-пастаноўчык Ганна Маторная, харограф, балетмайстар-пастаноўчык Ігар Колб,

хормайстар-пастаноўчык Ніна Ламановіч, мастак-пастаноўчык Любоў Сідзельніцава, мастак па касцюмах Лідзія Малашэнка, мастак па камп'ютарнай графіцы Лілія Шкарупа, мастак па святле Юген Лісіцын, рэжысёр Юліяна Шырма, кампазітар Алег Халоска.

— Вялікая Айчынная вайна падзяліла жыццё людзей на «да» і «пасля». І праз дзесяцігоддзі яе наступства не могуць не хваляваць, — расказвае пра задуму спектакля Ганна Маторная, галоўны рэжысёр Вялікага тэатра Беларусь, аўтар ладачнай мелоды Францішка Скарыны. — У нашай краіне няма сам'і, якую б не закранула страшная вайна. І чым далей сы-

ходзяць яе героі, удзельнікі і сведкі, тым больш відэаочна: мы сённяшнія не маем права забыць...
Таму ўнікальная ідэя перапрацаваць дакументальныя свечанні ў твор, які праз музыку, харэаграфію, слова, голас, абагульненыя акцёрскія вобразы дастае да гледача і, звярнуўшыся да памяці мінулага, прымусяць бы замалюма пра будучыню.

Мастацтва мае дзіўную магчымасць гаварыць з публікай на глыбокім эмацыйным узроўні. «Дзёнік памяці» выступае сувязным звяном паміж мінулым і сучаснасцю: на праект укладзена важная місія захавання гістарычнай памяці. Памяць аб трагедыі як стым для дзеянняў, каб падобнае ніколі больш не здарылася на зямлі.

У наставоўцы заняты ўсе калектывы тэатра — тры

«2 красавіка — знакавая для беларусаў і расіянаў дата, якая стала сімвалам сапраўднага братэрства, самаванісша сумесным дзятарычым мінулым, культурнай і духоўнай агульнасцю, шматлікімі роднаснымі і сямейнымі вузламі».

Старшыня Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка

Харавы саюз

Канцэрты ў рамках праекта «Харавы саюз: Расія — Беларусь» праходзяць з 1 па 4 красавіка ў Мінску, Брэсце і Гродне.

Важная падзея ў культурным жыцці абедвух краін спрыяе умацаванню сувязей паміж народамі. Для гледачоў гэта ўнікальная магчымасць атрымаць асаду ал спеваў, якія аб'ядноўваюць два выбітныя калектывы: студэнцкі хор Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі пад кіраваннем Інесы Бадзюка і ансамбль сучаснай харавой музыкі ALTRO CORO Расійскай акадэміі музыкі імя Гнесіных на чале з Аляксандрам Рыжынскім.

Удзел у праекце таленавітых выканаўцаў і рэжысёраў зорнага рэпертуару робяць канцэрты «Харавога саюза» шчыльнымі не толькі для звычайных аматараў мастацтва, але і для дасведчанай публікі. У праграме — творы Паўла Часнакова, Віктара Каліннікава, Сяргея Якімава, Вячаслава Кузняцова, Алены Атрашкевіч, Андрэя Саўрыцкага. Таксама гучаць народныя мелодыі і духоўныя вершы, што падкрэсліваюць багачце музычнай спадчыны Беларусі і Расіі.

У аўторак 1 красавіка, зладжаныя спеваў «Харавога саюза» напоўнілі Вялікую залу храма-помніка Усіх Святых у Мінску. У Дзень аднавання народаў Беларусі і Расіі ўдзельнічаў праекта віталі ў Брэсце дзяржаўным музычным калектывам імя Р. Шырма, а 4 красавіка іх чакаюць у Гродзенскім дзяржаўным музычным калектыве.

Нябесныя ахоўнікі

Сумесны праект музеяў дзвюх краін стартваў у Дзень аднавання народаў Беларусі і Расіі: выстава тактыльных карцін «Нябесныя ахоўнікі» адкрылася ў Мінску 2 красавіка.

Экспазіцыя разгарнула ся ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі пры актыўным удзеле расійскага Дзяржаўнага музея гісторыі каліліі (Санкт-Пецярбург). Мэта — стварэнне інклюзіўнага асяроддзя і актыўнае ўключэнне ў мастацтва і культурунае жыццё невулічых людзей і людзей са слабым зрокам. У рамках праекта з дапамогай сродак скульптурнай пластыкі падрыхтаваны аўтарскія работы, адпавядаючыя для тактыльнага ўспрымання. У іх раскрываюцца вобразы гістарычных асоб — асабліва шанаваных праваслаўных святых.

Творчая група пад кіраваннем пецярбургскага скульптара і педагога Наталлі Карпавай, якая працуе ў напрамку акадэмічнай скульптурнай школы, зрабіла выявы святых Рускай праваслаўнай царквы на аснове гістарычных і літаратурных крыніц. На карцінах аллюстраваны Аляксандр Неўскі, Дзмітрый Данскоі

і Фёдор Ушакоў — воіны і абаронцы, Стэфан Пермскі і Інакенцій Венямінаў — служавыя царквы, якія ў розныя стагоддзі неслі асаду прадудзеджана серыя заняткаў.

Праект ужо быў прадстаўлены ў Расіі: у Дзяржаўным музеі гісторыі рэваліюцыі і Пскоўскім музей-запаведніку, дзе атрымаў высокую ацэнку і станоўчыя відыкі ад мэтавай аўдыторыі.

У Мінску выстава даступная да 1 жніўня.

Прыгожа і пазнавальна

Фінал IV Адкрытага рэспубліканскага конкурсу харэаграфічнага мастацтва «Час танцаваць» пройдзе 5 красавіка ў канцэртнай зале «Мінск». На сцэну выйдучь каля 900 удзельнікаў з Беларусі, Расіі і Кітая.

«Час танцаваць» — маштабны сацыяльна-значны праект, арганізатарам якога з'яўляецца Рэспубліканскі культурна-асветніцкі цэнтр Упраўлення справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Місія праекта — папулярызацыя харэаграфічнага мастацтва, далучэнне людзей розных узростаў да багатай культурнай спадчыны краіны і захаванне пераемнасці танцавальных традыцый сярод маладога пакалення — рэалізуюцца з прыкметным поспехам. Так, за 2022—2024 гады дзякуючы конкурсу аб сваім таленце заявілі больш за 2500 танцоўраў з 24 гарадоў Беларусі і замежжа.

РАЗМАХ УРАЖВАЕ

Сёлета, па словах дырэктара РКАЦ Аляксандра Сідарэні, паступіла больш за 100 заявак.

— Па выніках адборачнага туру атрымаўся 85 нумароў — практычна на 20 больш у параўнанні з 2024-м. Гэтыя лічбы сведчаць: цікавасць да праекта з году ў год расце, — адзначае кіраўнік цэнтра.

На сцэну выйдучь амаль 40 калектываў у шасці ўзроставых катэгорыях практычна з усіх рэгіёнаў Беларусі. Заяўлены ўдзельнікі з Расійскай Федэрацыі, у прыватнасці гарадоў Барнаул і Арал, нумары «Раззіма» і «Дзяўчына Дай у дажджлівы дзень» саістаў з Кітайскай Народнай Рэспублікі. Пераможцаў вызначаць у пяці намінацыях: класічны, сучасны, эстрадны, балны і народны танец, апошні — ізмненны лідар па колькасці нумароў. Высокая папулярнасць напрамку падштурнула арганізатараў заснаваць спецыяльны прыз «За захаванне і развіццё традыцый народнага танца», які адзначаць выдатныя намаганні ў справе зберажэння харэаграфічнай спадчыны.

Дадатковая ўзнагарода таксама чакае найлепшага балетмайстра і танцоўра, чый нумар найбольш высокая і крапальна ўвасобіць тэму 80-годдзя Вялікай Перамогі — яшчэ адно значнае новаўвядзенне. Лаўрэаты I, II і III ступеняў і пераможцы ў пяці намінацыях атрымаюць дыпломы і кубкі, а ўладальнікі гран-пры — грашовы прыз у памеры 200 базавых велічынь.

Азеньваць канкурсантаў будучь сапраўдныя аўтарытэты ў свеце айчынай харэаграфіі: заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, кандыдат філалагічных навук, прафесар, заадуіч кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Святлана Гуткоўская — старшыня камісіі; судзія вышэйшай нацыянальнай катэгорыі, педагог вышэйшай катэгорыі Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Аляксей Кісялёў; заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, Ігар Музалёўскі; народны артыст Беларусі Канстанцін Кузняцоў; выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, уладальнік Гран-прымі спецыяльнага Фонду Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Сабіна Мазгава.

Зрэшты, склад журы амаль не мяняўся. Такія практыка дазваляе экспертам бачыць важныя тэндэнцыі развіцця харэаграфічнага мастацтва ў Беларусі, даваць ім грунтоўную адзнаку.

Разглядаюцца не толькі тэхнічны аспект выступлення, але і акцёрскае майстэрства, касцюм, тэма і ідэя твора, агульная арганічнасць.

ДАСКАНАЛА, НАТХНЁНА

Неад'емны элемент спаборніцтва — насычаная адукацыйная праграма, накіраваная на павышэнне прафесійнага ўзроўню танцоўраў і балетмайстраў.

— За тры конкурсныя гады праведзены два буйныя семінары, апошні з якіх аб'яднаў каля 50 педагогаў, а яшчэ амаль 10 тэарэтычных і практычных заняткаў, — расказвае дырэктар цэнтра.

Цяпер запланаваны два майстар-класы: «Сучасны танец і раскрыццё свайго талента» і «Розныя скокі — ды ва ўсе бакі». Апошні — ад старшага выкладчыка кафедры харэаграфіі БДУМК Любові Новік.

— Доўгі час я была рэпетытарам Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля «Харошкі». Гэты конкурс — выдатная пляцоўка для перадачы каласальнага досведу, атрыманага падчас шматлікіх гадоў гастроляў. Прыемна, што другі год запар арганізатары спаборніцтва запрашаюць мяне ў якасці педагога, — заўважыла Любові Новік. — Так, мінулы майстар-клас пазнаёміў удзельнікаў з рознымі аспектамі карагоднага танца. Сёлетні ж прывесыць тым узорам народнага танца, якія шырока вядомыя сучаснаму гледачу, прызнаныя ім. Заняткі раскрыюць яго глыбіню і шматграннасць, высокую сувязь з нацыянальным культурным кодам беларусаў. Прыярытэтная задача — аб'ергнуць стэрэатып аб тым, што народна-сцёнычны танец страчвае актуальнасць, ступае па папулярнасці эстраднаму, сучаснаму і іншым напрамкам.

ДЛЯ ЗАЦКАЎЛЕННЫХ

Грандыёзны і яркі фінал могуць наведваць усе ахвочыя: падрабязная праграма маштабнага канцэрта размешчана на афіцыйным сайце канцэртнай залы «Мінск».

— «Час танцаваць» — унікальная магчымасць за адзін дзень убачыць виліўную колькасць творчых калектываў і разнапланавых нумароў. Кожны канкурсант пакажа лепшыя навак, прадеманструе ўсю сілу і прыгажосць харэаграфічнага мастацтва, а гледач накрэе ізіяла бора станоўчых эмоцый, — падкрэсліў Аляксандр Сідарэнка.

Віалета ГРЫНКЕВІЧ
Фота з архіва конкурсу

Падчас III Адкрытага рэспубліканскага конкурсу харэаграфічнага мастацтва «Час танцаваць»

Тэатры кантакту — глядачы святкуюць

Фестываль — заўжды свята для ўдзельнікаў і глядачоў. Форум тэатральны — пагатоў. А Міжнародны “М.@т.кантакт”, што з 2006-га ладзіцца ў Магілёве, даўно стаў культурным брэндам не толькі гэтага рэгіёна, але і ўсёй нашай краіны.

АБЛІЧЧЫ ПАДЛІКАЎ

За час існавання на фестывалі былі прадэманстраваны амаль 300 спектакляў з больш як 20 краін свету. Сёлетні форум склаўся з 24-х пастацовак і тэатральнага эскіза, што ўзнік як важкі вынік праведзенай на “М.@т.кантакте” творчай лабараторыі. Колькасць краін-удзельніц — 3. Пры гэтым Расія прадставіла 14 спектакляў, Беларусь — 9, Азербайджан — 1. Лічбы ўнушальныя. Ды не ў іх сутнасць! А ў тым, што форум абдысць — не намінальна, а менавіта ў творчым плане, як вельмі значная, нешараговая падзея, здольная паўплываць на далейшае развіццё тэатральнага мастацтва нашай краіны, скіраваць яго да найноўшых тэндэнцый сусветнай культуры.

Прынята лічыць, што фестываль абдысць, калі на ім прысутнічаў хаця б адзін спектакль, параўнальны з творчым акрышчём. Сёлета такіх было некалькі, і гэта не можа не радаваць. Палову праграмы склаўся з пастацовак, так бы мовіць, неэфэктывальных, разлічаных на поспех у шырокай публіцы. Нават пры самым высокім выканальніцкім узроўні палобныя прашы найперш замацоўваюць дасягнутыя раней, і гэта зумоўлена. Разам з тым у чаралі тэатральных фестываў, што ладзіцца ў Беларусі, “М.@т.кантакт” аддадзена асаблівае месца: ён міжнародны і — менавіта — маладзёжны. Гэта азначае найўнясць не толькі маладзёжнага журы і спектакляў, зробленых моладдзю і найперш для моладзі, але і прагу творчых эксперыментаў. Бо маладым уласцівы дух эксперыментаў, імкненне пашырыць звыклія эстэтычныя межы, выйсці на новыя мастацкія абшары. Ды тэатры не вельмі спынаюцца рызыкаваць і крочыць у невядомае. Таму асабліва вялікую вагу маюць наступныя дыпламы беларускіх калектываў. “За яркі тэатральны эксперымент у спектаклі малой формы” адзначана пастацовак “Гулыны”, прадстаўленая гаспадарамі фестывалю — Магілёўскім абласным драматычным тэатрам. “Русалка” Гомельскага маладзёжнага вылучана “за творчы пошук у сцэнічным увасабленні твора А.С. Пушкіна”.

МАСКАМ РАДЫ

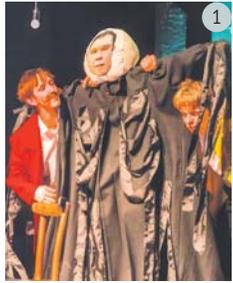
Па ўмовах фестывалю, статуты з сэрбранага тэатральнага маскі атрымлівае кожны калектыў-удзельнік. А затым маск, што сімвалізуюць перамошваў, тры — ад прафесійнага журы, ад маладзёжнага і ад публікі. Прафесіяналы вылучылі “Палату № 6” рэжысёра Анаталія Прудузіна ў Тэатры-фестывалі “Балтыйскі дом” з Санкт-Пецярбурга. Адзін са спецыяльных дыпламаў аддала гэтак жа спектаклю і моладзь — “за гранічную праўдзівасць жыцця на сцэне”. Тут шылося ўсё: сімволіка

чэхаўскай аповесці — і насычэнне тэксту пятамі з іншых твораў пісьменніка; усёабдымнае атмасфернасць, што літаральна ўцягае глядача ўнутр дзеі, — і наладне глыбокага сэнсу кожнай дэталі; эмацыйны і філасофскі складнікі ў непарушным адзінстве.

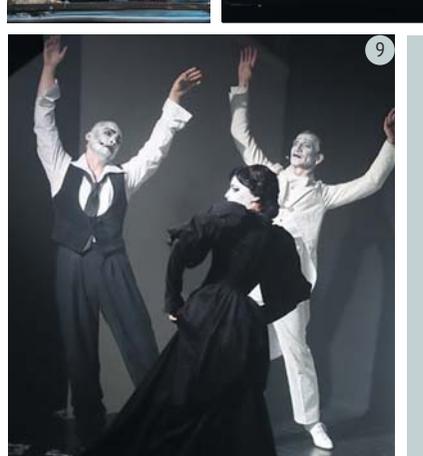
Маладзёжнае журы ўшанавала золатам спектакль “Дуброўскі” з Ульянаўска. І тым самым канстатавала: новае пакаленне абірае найперш нечаканую і тым прыцягальную форму, нават на школу зместу, які не толькі сыходзіць на другі план, але і часам увогуле знікае.

“Маска” ад публікі была прадказальнай. Два гады таму глядацкія сімпатыі схіліліся да мюзікала Арлоўскага тэатра “Воляная прастора”. І цяпер, калі калектыў прыёз ішоў больш шчыра, добра закручыў мюзік “Кармэн. Гісторыя Хаеса”, эскізаўна створаны з разлікам на іх артыстаў, выбар быў вдалым. Дарчы, спектакль атрымаў ажы тры прэміі: ад экспертаў — за найлепшую жаночую ролю (Воляга Вірыска), ад маладзёжнага журы — “за свабоду акцёрства”.

Яшчэ больш гарачы прыём публікі атрымаў “Фабэст. Звезда з д’яблам” нашага тэатра імя М. Горькага — бліскучая рэжысёрская праца Дэвіда Разумава, што з’яўляецца тэкст розных аўтарав, уключаючы ўласныя развагі пастаюўчыка. Спектакль быў заяўлены ў пазаконкурснай гаспадары праграме — і гэта, мабыць, куды большае прызнанне: прапанаваны новае прытанне, цалкам маладзёжнае і адначасова паглыблена філасофскае, горкаўны задалі форуму мастацкі пункт адліку, цалкам адпаведны гэтак жа фестывалю.

Сцяпы са спектакляў:
1—3. “Дуброўскі”,
4, 5. “Палата №6”,
6. “Кармэн. Гісторыя Хаеса”,
7, 8. “Акрывіцце форуму”,
9. “Мядзведзь”.

ЛЕПШЫЯ РЫСЫ

Дыпламамі адзначылі лепшыя рысы асобных спектакляў. Але некаторыя прашы маглі б прэтэндаваць і на залатую маску. Да прыкладу, чорна-белы вальс “Мядзведзь” піперскага ТЮГа (дыплом экспертаў “за выразны мастацкі вобраз”), азораны тонкім гумарам і знойдзенымі паралелямі між субкультурнай гэтаў, мастацтвам міма і кінастудыйскай стоговай даўніны.

Атры “Дом Бернарды Альбы”, вырашаны з відэавочным расійскім ацненнем, моладзь адзначыла “за акцёрскі ансамбль”, “Любыны адказ мужчыну, што сядзіць у фаталі” з Азербайджана ўзнагародзілі эксперты — “за захаванне і развіццё традыцый рускага тэатра”. Палобныя дыпламы атрымалі і іншыя спектаклі. “Каханне. Каханне? Каханне!” Гомельскага абласнага драматычнага тэатра — “за захаванне рускай літаратурнай спадчыны і супрацоўніцтва з рускай тэатральнай школай”, дзе рэжысёрам выступіў Іван Чумачэнка з Расіі. “Алеся” з Сергіева Пасада ўзнагародзілі эксперты — “за захаванне і развіццё традыцый рускага тэатра”. Музычную тэму прыцягнула выстаўка ў фазе Магілёўскага абласнага драматычнага тэатра “Павел Масленікаў. Тэатр вачыма мастака”, дзе змяшчаліся эскізы майстра да опер у нашым Вялікім.

НАВУЧЫЦЦА-НАВУЧЫЦЬ

Устойлівы складнік “М.@т.кантакта” — адукацыйны: лекцыі, майстар-класы, творчыя сустрэчы. Народны артыст Расіі, акцёр і рэжысёр Міхаіл Кабанаву падзяліўся сцэнічным вопытам, заклікаў аддавацца тэатральнаму мастацтву цалкам, не шкадуючы сябе. Дарэчы ПТТСа Кацярына Марозава абмяняла тэатральную сітуацыю ў Расіі. Апроч удзельнікаў форуму, галоўнымі слухачамі ў абовух выпадках сталі малыя спецыялісты тэатра і студэнты Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў.

Шмат чаму навучыцца, выправаўшэ алчкватнае стаўленне да спектакляў форуму можна было наладзіць штодзённых круглых сталаў. Тут самымі зацікаўленымі глядачамі-слухачамі заставілі кіраўнікі тэатраў. І гэта правільна! Бо фестывальныя магчымасці трэба выкарыстоўваць напоўнічу.

Спеаабслівымі курсамі павышэння кваліфікацыі трэба лічыць і творчую лабараторыю — майстэрню маладой рэжысуры. Сёлета

та яе праводзіла Яўгенія Калеснічэнка з Расіі. Тэатр паставіў задачу, каб будучы спектакль быў разлічаны на жаночую частку трыбу. Рэжысёр звярнуўся да гомельскага “Пшыльа” ў нечаканай інсцэніроўцы Арцёма Казюханана і за лічаныя фестывальныя дні-газіны падрыхтавала з актрысамі Магілёўскага тэатра эскіз — шмат у чым правакацыйны: школьныя настаўніцы спрачаюцца, як выкладаль сённяшнім дзеям і палеткам рускую літаратуру. Укладаль у іх “ражжаванія” веды — ці нагнхня на ўласныя пошукі ісіны і магчымыя паралелі з сучаснасцю? Адажа на гэце пытанне спектакль, які, трэба спадзявацца, у хуткім часе ўзрасце з паказанага эскіза.

У БАЗМЕЖЖЫ ЖАНРАЎ-СТЫЛЯЎ-ТЭМ

Фестывальная палітра — размаітая. Вулічны тэатр быў прадстаўлены касцюмаваным шоу актрыцы перад будынкам: не заўважыў артыстаў на хадзях было немагчыма. У святончай праамбуле ў зале былі скарыстаны элементы так званана сярэднявечнага балета, калі удзельнікі складалі літары ў назву “М.@т.кантакт”.

Як ніколі многа было музычных пастацовак. Гэта не толькі згаданыя “Кармэн” і “Мядзведзь”, але і монаспектакль з Волагды “Гэта я — Эдзіт Піф” па п’есе Ніны Мазур, заснаванай на дзённіку спявачкі. Ірына Джалакава спявала жыўцом і была адзначана экспертамі “за яркае выкананне роляў”, маладзёжным журы — “за прахыты лес на сцэне”. Выкіталіца на працягу маскываў “Перакісанне (Тры музыканты і мін Марусеўка)”, ўзнагародзіла моладзь “за Веру і вернасць сябе”, утрымлівала рысы спектакля-канцэрта. Вылучаліся “Ягорышчы птушкі” з Чалыбіска, дзе страдаліны паўночнае паданне падавалася ў атмасферы нязвычайна касмічных гучаньняў старадаўняй і сучасных інструментаў (паабенствы сямька, трэменвокс, яйбахар), што сталі часткай сігнаграфіі і тэатральнага дзеі. Такое іх выкарыстанне асплавдае гэмнаварыя драматургі сучасных камерных опер сучаснага ўзроўню. Шмат песень і танцаў было ў вучэбнай працы БДУКМ “Жаніцьба Балзэмінава”. Музычную тэму прыцягнула выстаўка ў фазе Магілёўскага абласнага драматычнага тэатра “Павел Масленікаў. Тэатр вачыма мастака”, дзе змяшчаліся эскізы майстра да опер у нашым Вялікім.

Выдатнай кампазітарскай прахай нашага Андрэя Зубрыча запамінілася “Матроская цішыня” з Рязані (дыплом экспертаў “за найлепшую мужчанскую ролю” атрымаў Юрый Барысаў). Беларускі шлейф агуаў і рэжысёр Барыса Лагоду. А сам спектакль, дзе п’еса Алксандра Галіча скарылася, аказаўся скіраваным да ваеннай тэмы. 80-годдзе Перамогі адлюстравалі і ў нападкументальным спектаклі-роздуме “Нюрнберг. Лава палсуўны” з Бабурыска, адначасова экспертамі “за сучаснае увасабленне тэмы Вялікай Айчыннай вайны”.

“Звер” Пермскага тэатра “Ля Моста”, адначасна “за вернасць традыцыйнаму рускаму пэдалагічнага тэатра” і “за стварэнне моста між мінулым і шпераншым”, дэманстравалі яшчэ ў Купалаўскім. Зрэшты, прыезд на форум усё больш актыўна стаў спалучацца з гаспадарым удзельнікаў. Вос і Лунанскі тэатр павандрава па гарадах Беларусі, уключаючы стапчу. Публіцы былі прадстаўлены не толькі фестывальныя монаспекталі “Забіць камер-юнкера Пушкіна”, але і рок-опера “Распяцце юнацтва”.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота з архіва тэатра

Рэтраспектыўны тыдзень

РТБД разам з Цэнтрам беларускай драматургі здзілілі “Рэтраспектыўу”, прысвяціўшы гэты тыдзень айчынным п’есам: іх чыткам, паўнаважасным сцэнічным увасабленням у выглядзе завершаных спектакляў, а таксама лекцыям, абмеркаванням, майстар-класам, наўпрост звязаным з сучаснай драматургіяй.

у кулуарах “Рамаа і Джульета па-беларуску”. А “Містар Розыгрыш” Сяргея Кандрашова, па-стаўлены Венедыктам Расстрыжэнкавым як “гульні для дарослых”, настолькі па-любуйся глядачам, што захоўваўся ў рэпертуары 20 гадоў — з 1997-га па 2017-ы.

Шлях да той айчынай драматургічнай спадчыны звяртаюцца новыя пакаленні пастаноўчыкаў і гледачоў. Будучы выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, малоды актёр і рэжысёр Сцяпан Краўчук паставіў сцэнічнае чытанне “Сталішы Эраўнд” Сяргея Гіргеля, якое стала рэпертуарным. А напярэдадні яго паказу ў рамках Тэатральнага фестывалю драматургіі адбылося пасяджэнне Літаратурнага клуба “Абсурдызм у паўсядзёнасці”, дзе зацікаўлены абмяркоўвалі папярэдняе чытанне п’есы, спектакль па якой калісьці шоў у РТБД. Дарэчы, публічны абмен думкамі пасля ўбачанага прадгледжання і пасля некаторых чытанняў: тэатр здаўна практыкуе такія стасункі з гледацямі, ладзіць па-сваму паказу творчыя сустрэчы з артыстамі і пастаноўчыкамі.

▲ Сцэна са спектакля “Заручыны”

ПРА РОДНУЮ ЗЯМЛЮ

Усе спектаклі і чыткі “Рэтраспектыўу” — у той ці іншай ступені пра Беларусь. Гэта “Вечар” Аляксея Дуларова, што яшчэ пры жыцці аўтара стаў класікай; фінальным для Тэатра “Заручыны”, дзе сплецены дзве п’есы пачатку XX стагоддзя; чытанне “Гісторыі дзіўнага свету” Алены Папавой, скрозь эстэтыку абсурду якіх таксама прастукаць, бы на праўдзі фоталапці, да болю зямля навакольных рэалі; чытанне п’есы Аляксандра Сяўкі “...І лісце верніцца да каранёў”, дзе ўжо ў назве чуецца непарыўна сувязь з вытокамі.

Надаўна прэм’ера ўвогуле называецца “Май хомленд”, што перакладаецца з англійскай як “Мая радзіма”. Жанр спектакля — “камедыя пра касмапалітызм”, але такое азначэнне не больш як правакацыя. Бо цягам дзёна пераконаваць у аўтаротым. Спачатку Гена (Уладзіслаў Віленчыц) напружана, механічна, з жудасным акцэнтам, без аніякай эмоцыі намагання вымавіць англамоўны тэкст пра Беларусь, дзе “многа аэраў і лясцоў”. Пра іх прыгажосць дадаткова сведчаць каларыўныя кравяды ў фінале, якія мы бачым бышчам вачыма героя. Ён вяртаецца пераможцам міжнароднага конкурсу, што адбылося ў шэрым, міракучы на чорна-белым віза, замерже. І ўсведзана, што любіць радзіму не за шпосны канкрэтнае, а проста за тое, што гэта яго родная зямля. Такое зусім не падабнае разуменне патрыятызму — гадоўна пасыл пастаноўку. Пра яе прафесіяналізм сведчыць

залейнічанасць усёй прастору, уключаючы глядзельную залу, добра распрацаваная шматвузр’явая сцэнаграфія з дзвюма падсветленымі рамкамі, выдатная ансамблевыя ў ігры сямі дзіўчак, што ствараюць атачэнне Гены, і прадуманасць кожнага дэталі.

СВАІМІ РУКАМІ ГАЛАВОЙ

Наведвальнікі Тэатра беларускай драматургі маюць магчымасць не толькі паглядзець і абмеркаваць, але і папрактыкавацца. Праўда, спачатку тэатра — лекцыя кіраўніцы ШБД і гэтага прэкта Анастасіі Васіленчэ “П’еса як канструкт”. Размова ішла пра асобныя складнікі драматургіі — элементы, з якіх ствараецца п’еса. А надвух майстар-класах — заўтрашняй “Майстэрні спектакля” і нядзельнай “Майстэрні пісьма” — будзе магчымасць паспрабаваць сабе ў якасці твораўца: пад кіраўніцтвам рэжысёра Марыі Гардзіенка зрабіць тэатральны эскіз, правесці аналіз п’есы, распрацаваць узаемадзейнічаюць персанажаў, лінію публічнай ролі, падабраць музыку для той ці іншай сцэны, а разам з драматургам Аленай Іваноўскай напісаць уласны драматургічны фрагмент. Ші ж не захапляліся?

Так, лекцыя і майстар-класы не ператвараць кожнага наведвальніка ў дасведчанага і крэатыўнага спецыяліста. Можна, быць набліжыцца кагосьці да ўсведжэння свайго прызначэння. А вось павялічыць колькасць удумлівых гледачоў, якія добра разбіраюцца ў тэатральным працэсах, яны ў стане.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Музычная рада

— **Аксана Уладзіміраўна, з чаго пачалася гісторыя “Радзейкі”?**
— Калектыў быў заснаваны ў 1985 годзе таленавітым педагогам і хормайстрам Ігарам Бабковым на базе аддзялення харавога дырыжораў Гомельскага музычнага вучылішча імя Н.Ф. Сакалоўскага. Ігар Іванавіч зрабіў аўтарскія апрацоўкі беларускіх народных песень, якія мы выконваем дагэтуль. З цягам часу навучныя творчае аб’яднанне стала канцэртным, пачало актыўна ўдзельнічаць у розных фестывалях дзіншых мерапрыемствах. У 2004-м хор атрымаў званне народнага, а ў 2017-м за высокі якасцьналіці ўзровень і папулярнасцьналіці беларускага песеннага мастацтва быў уласцею тытула “Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь”.

— **Калі вы сталі кіраваць “Радзейкай”?**
— У розныя перыяды на чале хору былі таленавіты музыканты, сярод якіх мая наступніца па вакале Святлана Багатырэвіч, а таксама калега Наталія Каладэй. У 1999-м кіраўніком назначылі мяне. Працавала на гэтай пасадзе да 2003-га, калі пайшла ў дэкрэтны відпуск. У 2010-м вярнулася і працягнула актыўна развіццё калектыву. З таго часу мы істотна ўзабагацілі рэпертуар, а канцэртныя праграмы набылі новую дынаміку і мастацкую якасць.

— **Расказце пра творы, якія выконвае “Радзейка”. Ші ёсць сярод іх сучасныя аранжыроўкі?**
— Вялома! Рэпертуар разнастайны: ён уключае як традыцыйныя беларускія песні, так і аўтарскія. Звяртаемся да гомельскіх кампазітараў, сярод якіх Аляксандр Гуляй і Валерыя Копыль. У нашых праграмах і календарна-абрадавыя песні ў апрацоўцы, і сучасныя кампазіцыі. Таксама ўдзяляем вялікую ўвагу творам

грамадзянска-патрыятычнай тэматыкі і духоўнай музыцы. Згодна з пярэднямі тэндэнцыямі, імкнемся аб’яднаць народныя матывы з актуальнымі аранжыроўкамі, надаючы нашаму гучанню больш глыбіні і шматграннасці.

— **Хто ўваходзіць у склад “Радзейкі”?**
— Зараз у калектыве каля 20 чалавек — студэнты музычнага каледжа з першага па чавёрты курс. Акрамя вакалістаў, ёсць група з харэаграфічна-ўдзельнічаць у розных фестывалях дзіншых мерапрыемствах. У 2004-м хор атрымаў званне народнага, а ў 2017-м за высокі якасцьналіці ўзровень і папулярнасцьналіці беларускага песеннага мастацтва быў уласцею тытула “Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь”.

— **Распавядзіце больш падрабязна аб падрыхтоўцы да выступленняў.**
— Наш калектыў — сапраўдная супольнасць аднадумцаў. Дух аднання адлюстроўваецца ўжо ў назве “Радзейка”, якая абазначае паруду аб сход. Мы з першых дзён вучым дзяцей узаемадзейнічаць, бо толькі праз згуртаванасць і падтрымку можна дасягнуць агульных мэт. Галоўнае — захопленасць справай.

Каб заняты не ператвараліся ў рутыну, а заставаліся жывым працэсам, мы сустракаемся тры разы на тыдзень па дзве гадзіны. Вялома, не жаўды пасіваем усё, але імкнемся зрабіць кожную сустрэчу плёнай. Калі ж стаць задача хуткай падрыхтоўкі да важнага мерапрыемства, мы арганізуюем дадатковыя рэпетыцыі.

— **Акрамя як нал вакалам, шычурыне і нал танцамі. У гэтым дапамагае харэограф Аксана Рахкова, з якой супрацоўнічаем ужо шмат гадоў. Дзякуючы яе майстэрству нашы выступленні атрымліваюцца відовішчымі і насмачнымі. “Радзейка” — гэта гарманічнае спалучэнне спеваў і рухаў.**

Заслужаны аматарскі калектыў “Радзейка” — адзін з яркіх прадстаўнікоў харавой культуры Гомельшчыны — сёлета адзначае 40-гадовы юбілей. Артысты беражліва захоўваюць народнае мастацтва і адкрываюць новыя музычныя гарызонты. Пра гэта і не толькі распавяла кіраўнік хору Аксана Баруценка.

— **Якімі з нядаўніх дасягненняў асабліва ганарыцца?**
— У 2021-м хор зававаў гран-пры рэспубліканскага праекта “Малаяя таленты Беларусі”, арганізаванага Першым нацыянальным каналам Беларускага радыё. Талі ж мы выступілі на Міжнародным фестывалі мастацкай творчасці “3 Расій у срэчы” ў Смаленску.

— **Летась сталі часткай гала-канцэрта “Галасы Паіесаў у прасторах сусвету” ў межах рэспубліканскага фестывалю “Беларусь — мая песня”, а таксама далучыліся да рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі “Мірафон адліства”. У ёй удзельнічалі са старту ў верасні на “Мінск-арне”, пасля чаго выступілі ў Гомелі, Жлобіне, Мазыры і ўжо сёлета на заключным гала-канцэрце “Час выбраў нас” у Мінску.**

Акрамя таго, актыўна прадстаўляем сваю творчасць на гарадскіх і абласных канцэртах, прысвечаных важным святам і гістарычным падзеям, такім як вызваленне Гомеля ад нямецка-фашыскай захопнікаў і Дзень Перамогі. Нашы нумары заўсёды збіраюць удзячныя гледачы.

— **Якой вы бачыце будучыню хору і што яго чакае ў найбліжэйшы час?**
— Мы працягнем развіцця ў выбраным кірунку: наперадзе шмат нявывучаных творчых гарызонтаў. Імкнемся ісці ў нагу з часам, укараняць свежыя формы выканання і шукаць новыя сродкі мастацкага выяўлення праз музыку і танец. Таксама марымся дадэй супрацоўнічаць з мясцовымі кампазітарамі, што дазволіць прадстаўляць слухачам унікальныя і актуальныя творы. Наша галоўная мэта — захаванне і развіццё беларускай музычнай традыцыі, а таксама падтрымка новых талентаў. І мы прадоўжым зберагаць нацыянальна-песенную культуру і перадаваць яе будучым пакаленням.

Данна КАЛІНІНА
Фота з архіва калектыву

Прадстаўлены майстрыхай абразы асяціў благачыніны цэркваў Чашніцкай акругі — айцэн Уладзімір Калыда. Ён падкрэсліў: тое, што робіць Галіна, вельмі значна, гэтая тэхналогія сапраўды ўнікальная, а іконы выглядаюць па-хатняму цёпла.

ДАПЫЛІВАЦСЬ І УПАРТАСЦЬ

Галіна скончыла мастацка-графічны факультэт Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Магнэра. З юных гадоў яна бярэцца за ўсё, да чаго цягнуцца творчая душа: жывапіс, башкі, кераміка. Але найбольш гераіно вабій традыцыйнае мастацтва, асабліва маладасцеланае. Нядзіўна, што так “зачапіў” адзін з самых незвычайных і практычна страчаных відаў беларускай народнай творчасці.

— Ад бабулі нам засталася ікона, старонькая, просценькая, — хромалітаграфія, налепленая на дошку. Два гады праліжала ў рунку ў шафе. Час ад часу пагляджу на абраз: прыгожы, але... бедненькі, — распадае майстрыха. — Захачелася сямейную рэліквію “акультурыць”. Пачала вывучаць традыцыі, звязаныя з афармленнем ікон, што былі даўней. У некаторых рэгіёнах Беларусі ўмельцы шлі аклады з пацерак. У іншых — за шклом ківаюць змяшчалі кветкі з вяскаванай паперы або выражаныя з фольгі фігуркі; таксама выкарыстоўвалі салому. І нечакана ў размове з мамай высветлілася, што мой прапрадзядзі Сямён Васільевіч Цімаховіч, жыхар вёскі Церабені Чашніцкага раёна, упрыгожваў іконы лыкам.

Гэта факт стаў раласным адкрыццём, — працягвае Галіна Шынкевіч. У Цэнтры рамёстваў мы за аснову працы бярэм менавіта традыцыі: імкнімся выкарыстоўваць традыцыйныя матэрыялы і тэхніку, адраджаць забытае — заўсёды ў пошуку ўнікальнага. Я часта езджу ў этнаграфічныя экспедыцыі па раёне, але такога лыкавага мастацтва нідзе не сустрэкала. Выраслі: наперад, будзем даследаваць!

Выветлілася, што ўмельцаў, якія валодаюць гэтай унікальнай тэхналогіяй, ужо не адшукаць, а інфармацыя па тэме ў навуковых і літаратурных крыніцах — крыха. Але гераіні пашанцавала. Пра старажытнае мастацтва ёй распавяла маці, якая калісьці назірала за працай дзядулі. У выніку працяглых гутарак удалося па асобных дэталях узяць усе працэсы. Галіна адшукала і некалькі ікон, упрыгожаных лыкам, — вывучала іх з лупай праз шкло ківота, каб не пашкодзіць рарытэты. Некаторыя абразы пашчасціла сфагатаграфавач. Таксама наша гераіня шмат гутарыла са святарамі — ад іх атрымала дадатковыя веды.

ШЛЯХАМ СПРОБ І ПАМЫЛАК

Капі базавая інфармацыя была сабраная, Галіна пачала вывучаць тэхналогію нарыхтоўкі лыка. Гэта — светлая частка пад верхнім пластом кары ліпы, вярбы і некаторых іншых дрэў, якую можна падыліць на вузкія палосы.

— Ліпа павіна быць не занята маладая і не занята старая; у першым выпадку буд вельмі тонкі, у другім — валканісты лок кары ўжо не адраджа. — Дзеліцца сакрэтамі справы майстрыха. — Нарыхтоўваць лыка найлепш у красавіку-маі, падчас руху соку.

Чашніцкія святыні. У пошуках страчанага

Так называецца праект загадчыцы Чашніцкага Дома рамёстваў Галіны Шынкевіч, якая адраджае старажытную беларускую традыцыю — упрыгожванне ікон лыкам.

“ Галіна Шынкевіч: Упрыгожванне ікон лыкам — сёння з’ява выключная. І гэта не проста стварэнне дэкору. Гэта даніна маёй павагі да гісторыі свайго роду, частка гісторыі Чашніцкага краю, захаванне якую мы зможам перадаць наступным пакаленням памяць аб іх каранях.

Робіцца спіл па ствале, здымаецца кара, якую затым трэба вымочваць у вадаёме. Калі лета цёплае, то хопіць месяцаў два. Першую ліпу ў спілвала (з дазволу лясніцтва, сразуела) увосень. Таму давлялося вымочваць кару дома ў бочцы.

Галіна прызнаецца: не ўсё адразу ішло гладка — асвойвала працэсы металдам спроб і памылак.

— Гляджу на ікону-ўзор, складала кветачку. Атрымліваецца паўтарыць — выдатна, не — перакручваю некалькі разоў, пакуль да патрэбнага выніку не прыйду. Мэта — стварыць максімальна падобную, а не тую, якую самой захочаша, — кажа гераіня.

За тры гады яна сабрала калекцыю з 10 аформленых такім чынам абразоў. Цяпер, абатраючыся на вопыт, наада сваім працам сучасны дызайн, вырабляе выставачныя ўзоры. Галіна камбінуе лыка з іншымі традыцыйнымі матэрыяламі — напрыклад, спалучае лыкавыя кветкі з папярэвымі. Часам ужывае і фарбавальнікі, якія даўней выкарыстоўвалі для ткацкіх нітак.

“ДЫ НЕ МОЖА БЫЦЬ!”

На выставах і фестывалях, дзе Галіна Шынкевіч працягвае свае іконы, наведвальнікі часта прымаюць лыкавыя элементы за папярэвыя: складана ўявіць, што ажурныя кветачкі з тоненькіх запітусах створаны з цвёрдага прыроднага матэрыялу!

— Людзям няўсім, бо што сёння вядома аб вырабах з лыка? Што з яго выроўкі ды лупі рабілі. Але ніяк не аклады для абразоў, — кажа адмысловец.

Майстрыха шпільвала тлумачыць кожнаму працэс стварэння. Гэта нязменная вылікае ў слухачоў вялікае здзіўленне і захапленне.

НОВЫЯ ЗАДУМЫ І ПЛАНЫ

Зараз Галіна Шынкевіч працягвае далейшую працу, асету людзей і рыткуе старажытным рамяством, якому мінаданні ўнікальнаму рамяству статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці. Таксама гераіня займаецца іншымі відамі творчасці.

— Мне вельмі зацікавіла тэма беларускіх народных традыцыйных абразоў, якія раней былі характэрныя для Гомельшчыны. Яны ўражваюць дэкаратыўнасцю! Набыла пільку іконных дошак і ўжо прыступіла да напісання абраза Божай Маці “Траерушыча”, атрымала благаслаўненне ў царкве, — расказвае кіраўнік Дома рамёстваў.

Разам з калегамі Галіна шчыра над калекцыяй суверэнаў да абласнога фестывалю-кірмашу працягнуў вёску “Дажынікі” — сёлета ён пройдзе ў Чашніках. Несумненна, майстар уласна здзіўіць і парадваць гасцей свят!

Святлана ЧЭКАЛАВА
Фота з архіва гераіні

“Я не хачу лёс іншы”

Майстар народных мастацкіх рамёстваў філіяла “Неглюбскі сельскі цэнтр ткацтва” Веткаўскага цэнтра культуры і народнай творчасці Людміла Кавалёва ўдастоена нагруднага знака Міністэрства культуры “За ўклад у развіццё культуры Беларусі”.

Людміла Васільеўна — народны майстар Рэспублікі Беларусь, член Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. Вырабы аўтара дэманструюцца на выставах, упрыгожваюць музейныя калекцыі ў нашай краіне і за яе межамі. Сярод знакавых прац — 30-метровыя тканстыя ручнікі-абіражкі “Кола жыцця”, які 26 красавіка 2016 года, у 30-я ўгодкі катастрофы на ЧАЭС, уручылі Прэзідэнту Беларусі. Прамыаючы артэфакт, Аляксандр Лукашэнка сказаў: “Найлепшыя падарункі, у Палацы Незалежнасці яму быць!”

Між тым лёс мог скласціся зусім інакш...
ЛЮБОЎ З ПЕРШАГА КРОКУ

У Неглюбцы Людміла Кавалёва па-трапіла 44 гады там: яе муж Уладзімір адышоў роду.

— Вёска была небагатая, падворкі сільшыя, людзі атраналіся акуртна, але проста. Затое ўсё мянялася палчас часу, а там быццам музей: такімі ручнікамі і посылкамі ўпрыгожана — вачэй не адвешці. Я сама з Брагіншчыны, дзе жанчыны таксама ткалі, але тут гэта ўзвездзена ў ранг сапраўднага мастацтва, — успамінае Людміла Васільеўна. — У вёсцы працаваў ткацкі цэх Гомельскай фабрыкі мастацкіх вырабаў, куды пасля дзёрэтнага воплеску мяне ўдзілі вучанцай. Вышываць і вязаць я ўмела, а вась прамадурасці ткацтва пераймала ад дасведчаных настаўніц. Мы шчыравалі над посылкамі і фіранкамі, ручнікамі і абрусамі, накідкамі на крэслы і канапы — уся прадукцыя была вельмі запатрабаваная.

Так Людміла змяніла атрыманую раней у Рэчыцкім вучылішчы нафтавікоў прафесію слесара кантрольна-вымяральных прыбораў на творчую. Жартуе, што магла б стаць нафтавым магнатам, але дадале:

— Я не хачу іншы лёс. Улюбёная ў сваю справу.
У 1990-м па ініцыятыве дырэктара мясцовага саўгаса пры сельскім Доме культуры адкрылі гурток па ткацтве “Ніток”. Майстрыха з задавальненнем узяла дзяцей пад крыло. Спачатку суміячалла кіраўніцтва з асноўнай працай, а калі цэх праз нерэнтабельнасць закрылі, перайшла ў Неглюбскі сельскі клуб — рэарганізаваны саўгасны ДК. Пасля ўстаноўва яшчэ раз змяніла статус — зараз гэта Не-глюбскі цэнтр ткацтва.

Неглюбскае ткацтва — унікальная з’ява беларускай культуры.

МАСТАЦТВА СПАЛУЧЭННЯ

Адмыслоўцы цэнтра валодаюць старажытным рамяством, якому мінаданні тры сотні гадоў, — беражліва захоўваюць неглюбскую народную тэкстыльную традыцыю. У 2016-м яна была ўключана ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Асноўныя прыкметы вырабаў — разнастайнасць тэхнік ткацтва і вышыўкі, складаная паліхромія, вялікі арнаментальны фонд.

— Сярод беларускіх ручнікоў неглюбскія — найбагацейшыя, — заўважвае Людміла Кавалёва.

важае майстрыха. — Яны выконваюць у бела-чырвонай і бела-чырво-на-чорнай гамае, а ў адным можна налічыць да 25 адценняў. Высокі мастацкі ўзровень уласцівы таксама шматкаляровым посылкам, настольнікам (абрусам), фіранкам, накутнікам, іншым прадметам інтэр’ера.

Уражваюць неглюбскія вырабы і колькасцю геаметрычных і раслінных арнаментаў — іх больш за 120. Кожны мае сваю назву і асаблівасці. Есць, напрыклад, “ябліккі”, “крывулі”, “паўкі”, “мышыная сцяжка”. Узор “васмірожка” сімвалізуе сям’ю, а адзін з самых вядомых — “кручка” — абзначае новы ўраджай. У думку Людмілы Кавалёвай, хача арнаментызам уласцівы культурым розных краін, неглюбскія ўзоры ні з якімі іншымі не зблытаеш.

Дзіўна, як ткачы спалучаюць арнаменты. Падбіраюць іх інтуітыўна: вась гэтыя павінны размяшчацца побач, а тая — упрыгожваць край вырабу. І майстрыхі не памыляюцца — усё выглядае вельмі гарманічна!

Я і пакунікам, якія прыязджаюць па нашы ручнікі, разо: калі нейкі асабліва спадабаўся, смела бярэце — значыць, сэрца падказала. І будзе ён лядзіць галы для вас абярэгам, — распавядае адмысловец.

— Самая вялікая ўзнагарода для мяне — чупь лядзіць ад неглюбскіх ткачых за тое, што працягваю іх справу, — кажа Людміла Васільеўна.

Народны майстар, найначальнік!
Святлана ЧЭКАЛАВА
Фота з архіва гераіні

(Працяг. Пачатак у №№ 6—8, 10, 12, 2025)

Капітан Нэма з Ігуменскага павета

Крок за крокам, нібы ледакол, што прабівае шлях праз замерзлыя глыбы, ідзём мы скрозь радаводныя таямніцы Чарноўскіх. Сёння размова пра Казіміра, які быў стрыечным братам фалькларыстыкі Марыі і мастака Міхала.

Каплянцы, пач. XX ст.

Беларусь, вядома, не марская дзяржава. І даўно не бачна на далаглядзе перасохлага мора Гералота, якое яшчэ 2500 гадоў таму годала на хваліх нашых продкаў. Тым не менш землякам удалося пакінуць след у сусветнай марской гісторыі. Гаворка не толькі пра «падводніка» Казіміра Чарноўскага, але і пра яго сучаснікаў — урадзэнцаў Віцебскай губерні Карла Шыльцэра і Атамара Гернета. Праекты суднаў, прапанаваныя гэтымі асобамі, «стаялі на плячах» лодкі Чарноўскага.

ЧАЛАВЕК-ЛЕГЕНДА

Імя выбітнага вынаходніка Казіміра Чарноўскага пачалі шырока згадваць каля ста гадоў таму. І на сёння коліска кніг і артыкулаў (навуковых і папулярных), дакументальных стужак, звязаных з Чарноўскім, ужо не падліса лічонна. Не верыце? Паспрабуйце ўвесці ў пошукавы ралок прозвішча (на-руску — Чарновский, Черновский). Але аўтару, якія грунтуюцца на архіўных звестках, зусім нішчым.

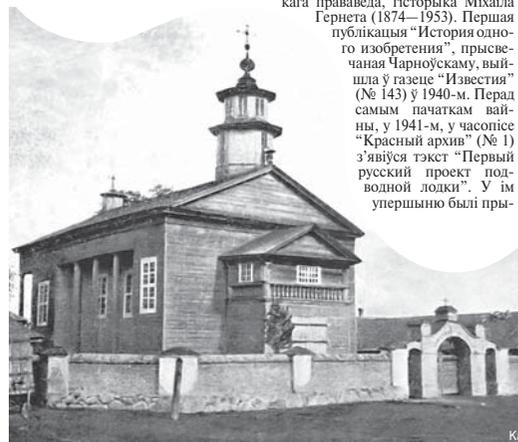
Вядзены самыя важныя і цікавыя дакументы са справы Чарноўскага той пары, калі беларускі шляхціч знаходзіўся ў казематах Петрапаўлаўскай і Шлісельбургскай фартэсій. Цэнтральнае месца сярод дакументаў, было там і бурлівае абмеркаванне распрацоўкі, а таксама лёсу вянца (1829—1832). Пазней вынаходнік трапіў на старонкі шматтомніка Гернета «Істория царской тюрьмы» (1941—1956).

пулярызасці Чарноўскага далучыўся і ветэран, падводнік, ваенна-марскі гісторык Ізраіль Быхаўскі (1907—1997). У 1950—1956-м ён «атакаваў» чыгача цэлай абоймай артыкулаў, назвы якіх інтрыгуюць: «Мастера «потаённых» судов» (1950), «Таінственный узник К. Черновский» (1953), «Трагедия узника-изобретателя» (1954), «Проект, рожденный в одиночной камере» (1954), «Прошлое настоящее и будущее подводной лодки» (1956). Апошній публікацыі Быхаўскага пра Казіміра Чарноўскага, якая абгавяляе ўсё, што знайшлося ў архівах, стаў нарыс у кнізе «Рассказы о русских кораблестроителях» (1966). З таго часу нічога грунтоўнага ў друку не з'яўлялася. Але многае спалар Быхаўскі дадаў ад сябе, ды яшчэ та пераканаўча, што хочацца верыць. Аб чым гаворка — распавядзём далей.

Казімір Чарноўскі (1791—1847) — урадзенец Міншчыны, аўтар першага ў Расійскай імперыі праекта (створаны ў 1829-м) сучаснаметалічнага падводнага судна. Праект, на жаль, не быў увасоблены. Але менавіта ён стаў кутнім каменем у падмурку расійскага і савецкага падводнага суднабудавання.

«МІНСКАЯ ПРАЎДА»

Тут трэба звярнуцца да беларускіх гісторыкаў, якія ўлетку 1962 года апублікавалі ў газеце «Мінская праўда» артыкул з новымі звесткамі пра лёс вынаходніка (на гэты матэрыял пазней спасылася Быхаўскі). Назва адрозніваецца ад таго, што ў арыгінале — «Калі б я не зрабіў падводнага судна, то прынес бы ў ахвяру жыццё». Такія словы напісаны ў звароце вянца Петрапаўлаўскай

Касцёл у Беразіне. 1914

Шапэн у сядзібе

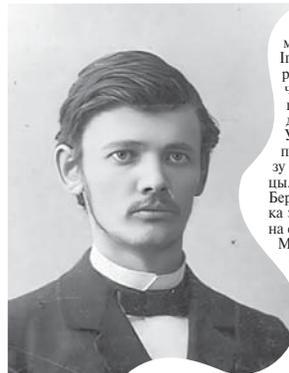
«Музычны салон у Лошыцкай сядзібе» працягваецца: 6 красавіка ў рамках праекта прагучыць Шапэн.

У філіяле Музея гісторыі горада Мінска з праграмай «Шапэн у сядзібе» выступіць Таціяна Старчанка. Пяністка прадэманструе разнастайнасць кампазітарскай творчасці

Ф. Шапэна (1810—1849), якая прызначаны майстры называлі Рафаэлем фартэзіяна, музычным генам. І недарма: ён падняў фартэліянную музыку на нябачаную да гэтага вышыню. Рада дабіўся паспеху як піяніст, кампазітар і педагог. Шапэн набыў любоў публікі і навагу знакамітых калег. Майстар уваходзіў у кола зносін вядомага мастака Н. Орды і вучонага І. Дамейкі, выступаў у межах музычных салонаў беларускіх магнэнтаў. У Лошыцкай сядзібе прагучаць чатыры вальсы: до-дзес мінар, паэтычны і мінар, лёгкі і грашчэжны мінар і віртуозны мі-бемоль ма-

жор. Апошні твор аўтар называў «Вялікі бліскучы вальс» і прывясціў яго, як і іншыя работы ў гэтым жанры, першай каханай, якая пасля разліла кампазітару сэрца. Асобную нішу сярод спадчыны Шапэна займаюць накронныя. Выразныя, непасрэжныя, яны гукаць, бы песня, бы жывы чалавек голас.

У канцы праграмы падыграваныя экспарты і мазуркі, што адлюстроўваюць успаміны кампазітара аб родных землях. Апы мазуркі ўяўляюць сабой жанравыя замалёўкі з сельскага жыцця. У іншых, ахвартаных меланхалічнай смутой, праступаюць абрысы родных Шапэну пейзажаў.

Міхал Гернет, пач. XX ст.

фартэсій да цара Мікалая I (да ліста быў прыкладзены шматстаронкавы праект сучаснаметалічнага падводнага судна). Аўтарамі публікацыі сталі кандыдат гістарычных навук Геннадзь Грэхнін і начальнік Дзяржаўнага архіва Мінскай вобласці Іван Рошчына. Яны скарысталі мікрафільмаваныя дакументы Чарноўскага (145 старонак), перададзеныя ў 1961-м з Арангельска ў Мінск. Так выявілася, што вянца Шлісельбургскай фартэсій не памёр у 1832-м, а быў адпраўлены ў ссылку ў Арангельск. Пазней Казіміра перавалі ў Вятку, потым у Сарангу (Удмуртыя). У маленькім гарадку на берагах Камы, у траўніку паміж Казанню, Уфой і Пермю, Чарноўскі прайшоў апошнія гады і сканаў у 1847-м. Трэба прызнаць, даследчыкі-папярэднікі зрабілі вялікую справу, бо не далі згубіцца ў вяках таленавітаму вынаходніку. Але прайшоў час разважаць некаторыя звесткі. Пачнём з радаводу.

ІГУМЕНСКАЯ ГАЛІНА

Пішучы пра Марыю і яе братоў, мы падкрэслівалі, што яны належалі да віленскай галіны роду. Яе заснавальнік — Юзаф Чарноўскі, лодчы мейсціслаўскі, які ў 1780-х з Мейсціслаўшчыны адправіўся спярша на захад Беларусі, а пазней набыў кампанію ў цэнтры Вільні.

Казімір Чарноўскі, як выявілася дзякуючы архіўным крыніцам, належаў да ігуменскай галіны, пачынальнік якой — брат Юзафа, Габрыэль Чарноўскі, ротмістр мейсціслаўскі (1770), потым

мечнік мейсціслаўскі (1790), камісар цывільна-вайсковай камісіі ВКЛ (1792), межавы суддзя Ігуменскага павета. У 1789-м Габрыэль купіў у Таловуша Карказовіча маёнтак Карытніца, які да сёння памылкова лічыўся месцам нараджэння героя нашага апавядання. У Карытніцу Чарноўскі з нейкай прычыны не змаглі засяліцца адразу і доўга жылі ў фальварку Каплянцы. Значоўскаў ён на ўсход ад горада Беразіно, на беразе ракі Клява. Вёска знакаміта тым, што там з'явіліся на свет кампазітар, музычны крытык Мікола Равенскі (1886—1953, быў сынам салодніка ў мястэчку), вядомы географ Аляксандр Грыбок (1959—2022) і Самён Ярошкі (1903—1968), адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў часы Другой сусветнай вайны. Некалі ў Каплянцах існавала ўніяцкая (пазней праваслаўная) царква. Але і ад храма на высокім беразе Клявы, і ад сядзібы, дзе нарадзіўся Казімір, ужо нічога не застава.

У 1973-м праўніку вынаходніка Часлаў Чарноўскі, віленскі отарыналарынголаг, піянер віленскага і балтыйскага ахтэствана, выдаў кнігу ўспамінаў. Тая частка гісторыі самі, якая ахоплівае другую палову XIX і пачатак XX стагоддзяў, бездакорная. Але калі аўтар паглыбляецца ў ранейшы час, то — за галаву хапаецца. Каб дзвесці, што іх рол такі ж стары, як свет, Часлаў нырае ў XIII стагоддзе і распавядае паданні і легенды пра заснавальніка фаміліі — паліка, які жыў у Чэхіі і рупіўся пра «польскі інтарэс», за што быў асцелены і выгнаны з краіны мясцовым каралём.

Але ні Габрыэль, ні Казімір з братамі, калі ў XIX стагоддзі прайшліся даказваць шляхецтва, ніякай Чэхіі не знавалі, а вывозілі свой род ад нейкага Балыгара, што жыў у 1654-м. Праўда, у багатай фантазіі не адмовіш і ім: Балыгараў, яго сынам і ўнукам вынаходлівыя Чарноўскі прыдумалі тытулы, якіх тья ніколі не мелі. Даку-

ментальна пацверджана, што з пачатку XVIII стагоддзя Чарноўскія жылі ў Мейсціслаўскім ваяводства ВКЛ.

СЯМ'Я КАЗІМІРА

Напрыканцы 1770-х Габрыэль Чарноўскі, тады яшчэ ротмістр мейсціслаўскі, узяў шлюб з Тэадорай Равенскай (не выключана, што гэтая сваячка згаданага музыканта). І 25 кастрычніка 1780 года (усе даты па ст.) прабірач касцёла ў Беразіне лапоўніў ялемом першанцаў Габрыэля і Тэадоры Чарноўскіх — двойнят Юзафа і Крысціны. Магчыма, хрост валоў яны атрымалі ад святара ўніяцкай царквы ў Каплянцах. А 20 кастрычніка 1788 года быў ахрышчаны Георгій Антон. Яго хростная маці стала Апалянія Яншчэўская — жонка аршанскага гроцкага суддзі Міхала Шэмеша, гаспадары Барачінаў, што па суседстве з Каплянцамі. Гэтыя Міхал і Апалянія — дзед і бабуля нашага слянянага жываціца Адама Шэмеша і яго брата, паэта Юзафа (). (Нельга не згадаць іншага выбітнага мастака Апалянія Гараўскага, сям'я якога ў пачатку XIX стагоддзя жыла на поўбэнне ад Каплянцоў, праз поле ад Барачінаў.) У 1789-м, 17 кастрычніка, быў ахрышчаны Станіслаў Баніфацій, хросны — Міхал Шэмеш.

А 20 кастрычніка 1791 года ахрысцілі Казіміра Яна, героя нашага апавядання. Хроснымі сталі Міхал Валовіч і Апалянія Шэмеш, свекдамі — Міхал Шэмеш і Марыяна Малешка. Даты нараджэння Адама і іншых дзядей невядомыя. Аднак лёсы сям'і Габрыэля выразна праглядаюцца ў знойдзеных дакументах.

Працяг будзе.

Зміцер ЮРКЕВІЧ

Праект Чарноўскага (раслічэртыя 1966 г.)

Галасы часу, спадчына культуры

Імпрэзу пад такой назвай зладзілі ў Палацы мастацтваў горада Бабруйска. Мерапрыемства было прысвечана Францішку Багушэвічу, 185-годдзе з дня нараджэння якога адзначаецца сёння.

Выхаванцы аздараўленчага лагера з дзённым знаходжаннем бабруйскай сярэдняй школы № 34 даведваліся, што Францішак Казіміравіч Багушэвіч — паэт, празаік, публіцыст і грамадскі дзеяч — быў адным з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры і крытычнага рэалізму ў ёй.

Таксама дзеям нагадалі пра творчы і жыццёвы шлях славацкага сына беларускай зямлі, прадэманстравалі

тэматычны відэаролік, які распавёў аб таленце Францішка Багушэвіча. На завяршэнне прагучалі вершы знакамітага аўтара. Было цікава даведацца пра асобу, якая зрабіла ўнёсак у нашу культуру. Я з задавальненнем слухала творчы класіка, — падзялялася ўражаннямі выхаванка аздараўленчага лагера Крысціна Жукоўская. І з гэтымі падзеямі іншыя ўдзельнікі сустрэчы.

Афіша з 4 па 11 красавіка

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

• Пастаянная экспазіцыя. • Выстава «Расія — Беларусь. Скрыжаванне лёсаў». Да 6 красавіка. • Выстава адной карціны Івана Воспіваіча Ахрэмыча (1903—1971) «Партрэт Л.П. Александровскай». Да 10 красавіка. • Выстава «Каўказу... Аляксандр Рубец. Жываліс!». Да 13 красавіка. • Інклізуны арт-праект мастака Васіля Зянёно «Архітэктурнае спадчына... кропкі...». Да 14 красавіка.

• Выстава тактыльных карцін «Нябесныя аэрацыі». Сумесны праект з Дзяржаўным музеем гісторыі ралігіі (Санкт-Пецярбург, Расія). Да 1 жніўня. • Экспурсіі: «Самыя-самыя...» (6+). «Якія колерузіма?» (6+). «Казі Усходу» (10+). «Міфа Старавітаннай Грэцыі і Рыма» (10+). «Партрэты даўня мінулых пакаленняў...» (10+). «Пляч мой каханай» (16+). «Жаючы партрэт» (16+). «Мінск у музеі» (16+). Правадзіцца заўсёды.

МУЗЕЙ «ДОМ ВАНЬКОВИЧА» КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛІВЫ XIX СТ.

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

• Пастаянная экспазіцыя. • Выстава творчых Паўла Абдзінскага «Архітэктурныя мясціны», прысвечаная 95-годдзю з дня нараджэння мастака. Да 6 мая. • Выстава «Свет мастацтваў ў свеце фарфору» з калекцыі Віктара Суворова — збіральніка, члена праўлення Беларускага рэспубліканскага грамадскага аб'яднання калекцыянераў. Да 13 мая. • Праграма «Кафляны «лостаркі» шляхецкай сядзібы». Правадзіцца заўсёды. • Квэст «Тэматычны старавітанна сядзібы». Папярэдні запіс. Правадзіцца заўсёды. • Квэст «Пошукі мінулага». Правадзіцца заўсёды. • Экспурсіі «Інтэр'ер шляхецкай сядзібы». Папярэдні запіс. Правадзіцца заўсёды. • Экспурсіі «Шлях мастака Валенція Ваньковіча». Папярэдні запіс. Правадзіцца заўсёды. • Экспурсіі «Сядзібы партрэт». Папярэдні запіс. Правадзіцца заўсёды.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА

Мінскі р-н, Астравіцкія Пародзішчэ, в. Авопіца, вул. Івановіча, 17а, тэл.: 8 017 5074468

• Пастаянная экспазіцыя. • Выстава «Хронікі Музея Беларускага народнага мастацтва 45 гадоў», прымеркаваная да 45-годдзя з дня адкрыцця філіяла для наведвальнікаў. Да 27 красавіка. • Батлечны спектакль «Правадзіцца заўсёды». • Майстар-клас «Саломаліяне». Правадзіцца заўсёды. • Майстар-клас «Лялька-мотанка». Правадзіцца заўсёды. • Майстар-клас «Пацтва». Правадзіцца заўсёды.

МАГІЛЁўСКИ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР
г. Магілёў, вул. Першамайская, 7,
тэл.: 8 0222 656604 (каса),
сайт: mdrama.by

- Французская камедыя ў 2-х дзеях **"Сем жанчын на шыі"** (16+). 4 красавіка ў 18.30.
- Музычная казка ў 1-й дзеі **"Дзюймовачка"** (0+). 5 красавіка ў 12.00.
- Трагедыя па матывах камедыі **"Дон Жуан"** (16+). Прэм'ера. 5 красавіка ў 18.30.
- Казачны атракцыён ў 2-х дзеях **"Па шупаковай волі"** (6+). 6 красавіка ў 12.00.
- Вадзівіль ў 2-х дзеях **"Бяда ад плячотнага сэрца"** (12+). 6 красавіка ў 18.30.
- Сумная камедыя **"Чайка"** (16+). Прэм'ера. 11 красавіка ў 18.30.

УНП 700184039

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1,
тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- Экскурсія **"Унікальны свет закліса Вялікага тэатра Беларусі"** (6+). 4 красавіка ў 15.30, 9 красавіка ў 15.30, 10 красавіка ў 15.30, 11 красавіка ў 15.30.
- Балет ў 2-х дзеях **"Стварэнне свету"** (12+). 4 красавіка ў 19.00.
- Опера ў 2-х дзеях **"Гісторыя Кая і Герды"** ("Снежная каралева") (6+). 5 красавіка ў 12.00 і 18.00.
- Канцэрт **"Музычны круізі"** (12+). Камерная зала імя Л. Александровскай. 6 красавіка ў 18.30.
- Канцэрт **"Французскія фантазіі"** (12+). Камерная зала імя Л. Александровскай. 8 красавіка ў 19.30.
- Канцэрт **"3 песняў па жыцці. Музыка нашага кіно"** (12+). Вечары з "Сэрнадаў". Камерная зала імя Л. Александровскай. 10 красавіка ў 19.30.
- Танцы. Вечар аднаактовых балетаў: **"Балеро"**, **"Танец смерці"**, **"Кармэн"** (12+). Прэм'ера. 11 красавіка ў 19.00, 12 красавіка ў 18.00, 13 красавіка ў 18.00.
- Канцэрт **"Страсці не па класіцы"** (12+). Камерная зала імя Л. Александровскай. 12 красавіка ў 18.30.

УНП 191081332

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г. п. Мір, Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.,
тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Квэст **"Белы слон"** (12+). 5 красавіка ў 15.30.
- Экспазіцыя **"Жывое слова мудрасці духоўнай"**, арганізаваная сумесна з Карэліцкім абласным Навагрудскай епарыяй Беларускай праваслаўнай царквы. На выставе прадстаўлена больш за 20 царкоўных выданняў XIX – пачатку XX стагоддзя. Гэта "Свяшчэнная гісторыя Старога Запавету" 1828 г., "Дзеі і пасланні святых апосталаў з апакаліпсісам" 1876 г., "Мінея" 1852 і 1912 гг., "Псалтыр" 1906 г., "Апостал" 1908 г. і інш. Малельная зала капіліцы-пахавальні князёў Святаполк-Мірскіх. **Да 11 красавіка.**
- Экспазіцыя **"Крылы вечнасці"**, падрыхтаваная Музеём гісторыі і культуры ўраўняў Беларусі пры Саюзе беларускіх юрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын. Слановая зала. **Да 11 красавіка.**
- Экспазіцыя **"Дарога да храма – сэрца шлях святы!"**. Выстава расказвае аб храмавай архітэктуры Навагрудскага павета праз прызму здымкаў пачатку XX стагоддзя Яна Балункевіча, якія захоўваюцца ў фондах Беларускага дзяржаўнага архіва кінафотанадакманентаў. **Да 21 красавіка.**
- Экспазіцыя **"Арсенал: ваенная зброя ў гістарычным кантэксце"**. Сумесны праект з Гродзенскім дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеем. Паўночны корпус. **Да 22 кастрычніка.**
- Тэматычная экскурсія **"Падарожжа ў часе"** для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейных груп. Паўночны корпус. Па папярэднім запісе. **Кожную суботу і нядзелю.**
- **Лекцыя-візуалізацыя. Кожную сераду і суботу.**
- Экспазіцыя **"Воіны XX стагоддзя. Гета ў Мірскім замку"**.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дваіх **"Інтрып Купідона"**.
- Тэматычная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Сямейная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**. Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная трава для князя па старадаўнім рэцэпце"**, **"Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст."**, **"Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."**, **"Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19,
тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
8 029 5518051, 8 029 1903149

- Палацавы ансамбль**
- Тэатралізаваная экскурсія **"Легенды ажываюць"**. 5–6 красавіка ў 12.00.
  - Экспазіцыйны праект **"Не пакідай мяне, мой светлы сум"** скульптараў Льва і Сяргея Гумілеўскіх. Вялікая выставачная зала. **Да 13 красавіка.**
  - Экспазіцыя з фондаў музея **"Міхаіл Сеўрук. Дакрануцца да невядомага"** да 120-годдзя з дня нараджэння мастака. Малая выставачная зала. **Да 22 чэрвеня.**
  - Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырыманіялі нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
  - Квэст **"Палацавыя таямніцы"**.
  - Виртуальныя выставы: **"Шлях да Перамогі. Вызваленне Беларусі"**, **"Перавторанія ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**, **"Нясвіж – здабытак сусветнай культуры"**, **"Разбураны след вайны ў архітэктуры Нясвіжа"**, **"Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка «Нясвіж»"**.
  - Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

- Ратуша**
- **Пастаянная экспазіцыя**
  - **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX ст."**
  - Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў
  - **"Культура часу"**. 3 фондаў музея-запаведніка.

Інфармацыйна-касавы цэнтр (г. Нясвіж, вул. Замкавая, 2а)

- Выстава **"Аб'екты Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА ў Рэспубліцы Татарстан"**. **Да 15 мая.**

- Мерапрыемствы**
- Квэсты: **"Безаблічны артэфакт"**, **"Таямніцы страчанай карты"**, **"Музейны дэтэктыў"**, **"Музейнае расследаванне"**.
  - Культурныя мерапрыемствы: **"Прыйём у княгіні"**, **"Дзень нараджэння ў ратушы"** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
  - Сюжэтная-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіёнаў"** (да 25 чалавек).
  - Гульня-знаёмства **"Музейка аб музеі"** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
  - Гульнявая праграма **"Выкрунтасы"** (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІАНЫ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7,
тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627,
пошта: kupalibilet@mail.ru

- Трагікамедыя **"Дзядзечкаў сон"** (16+). Прэм'ера. Галоўная сцэна. 4 красавіка ў 19.00.
- Канцэрт у цэмеры **"Есць у мяне толькі ты"** (18+). Жывы гук. Імпрэза праводзіцца па вул. Валгаградскай, 35. 4 красавіка ў 19.00.
- Надзвычайна неверагоднае здарэнне ў 2-х дзеях **"Жаніцтва"** (12+). Галоўная сцэна. 5 красавіка ў 19.00.
- Драма **"А зоры тут ціхія"** (12+). Галоўная сцэна. 8 красавіка ў 19.00.
- Містычная легенда пра каханне ў 1-й дзеі **"Чорная панна Нясвіжа"** (12+). Галоўная сцэна. 9 красавіка ў 19.00.
- Камедыя ў 2-х дзеях **"Паўлінка"** (12+). Галоўная сцэна. 10 красавіка ў 19.00.
- Рэвіем у 1-й дзеі **"Вечар"** (12+). Галоўная сцэна. 11 красавіка ў 19.00.
- Спектакль **"Двор майго дзяцінства"** (12+). Камерная сцэна. 12 красавіка ў 19.00.
- Канцэрт у цэмеры **"Настрой у стлы рок"** (18+). Класіка рока. Жывы гук. Імпрэза праводзіцца па вул. Валгаградскай, 35. 12 красавіка ў 19.00.

УНП 100377901

t.me/kultinfpa

Карыстаецца стыкерамі ў анлайн-ліставанні і хочаце папоўніць сваю калекцыю? Прапануем стыкерпак ад "Культуры"! Выказаць эмоцыі вам дапамогуць класікі беларускай літаратуры. Выбірайце самую трапную цытату — і здзіўляйце сусамуюду ў Telegram!

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2,
тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Шоу псіхалагічных ілюзій **"Фобія"** (16+). Прэм'ера. Глядзельная зала. 4 красавіка ў 19.00.
- Інтэрактыўны спектакль **"Асцярожна, горад прычынаецца"** (2+) ад тэатра лялек "УхТышка", Віцебск. Фае тэатра. 4 красавіка ў 17.00.
- Казка-гульня ў 1-й дзеі **"Прыгоды Калабка"** (3+). Глядзельная зала. 6 красавіка ў 11.00.
- Народная камедыя ў 1-й дзеі **"Пятрушка"** (5+). Свята "Лялькі". Фае тэатра. 12 красавіка ў 11.00.
- Канцэртная праграма **"Калейдаскоп (не) звычайных гісторыі"** (16+) са светлавым шоу ад тэатра Cool Kids. Свята "Лялькі". Глядзельная зала і фае тэатра. 12 красавіка ў 17.00.

УНП 300001869

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3,
тэл.: 8 017 250331,
час працы: серада – нядзеля
з 12.00 да 20.00

- Выстава **"Космас наш!"**, прысвечаная першаму палёту беларускага касманаўта Марыны Васілеўскай. **Да 20 красавіка.**
- Выстава **"Масты сярброўства. Беларусь – Расія"**. Да Дня яднання народаў Беларусі і Расіі. **Да 27 красавіка.**
- Персанальная выстава Анатолія Кухарчука **"Крык птушкі"**. **Да 27 красавіка.**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47,
тэл.: 8 017 2350332, 8 017 3990978,
час працы: аўторак – нядзеля
з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект **"Мода. Паміж прыгажосцю і прымусам"**. **Да 11 мая.**

УНП 192545414

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8,
тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая экспазіцыя **"Рарытэты музея"**, прысвечаная 80-й гадавіне Вялікай Перамогі.
- Часовая экспазіцыя **"Адзіная памяць верныя"**, прысвечаная 80-годдзю вызвалення Беларусі.

Падрабязнасці ў сацыяльных сетках і на сайце wagmuseum.by.

УНП 100235472

МУЗЕЙ В.К. БЯЛІНЦЫКАГА-БІРУЛІ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37,
тэл.: 8 0222 650203,
8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
  - Выстава **"Беларускі народны код нацыянальнай якасці. Шэдэўры народных мастакоў са збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь"**. Прадстаўлена больш за 30 твораў жывапісу, графікі, скульптуры. **Да 4 мая.**
  - Art-lectorium **"Зразумелае мастацтва"**. Праводзіцца заўсёды.
- Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377771

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА). Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавельная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Рэдакцыя газеты "Культура": КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна, намеснік галоўнага рэдактара ШЧУРОК Жанна Гендальеўна. Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ. Рэдактар адрэс — Віктар ГАУРЫШ. Дзяжурныя па нумары — Дانیіл ПУКАРЭЦ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны адрэс: 8 017 2860797.

Паліцыйны індэкс: 63875, 638752, 63879.

Падпісаны на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15%).

Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10%).

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнацэннае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, назву органа, які выдаў пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзінкуюцца і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Набыць газету ў Мінску можна ў крамах "Белдрук" на пр-це Незалежнасці, 48, і Пераможцаў, 5, на вул. Лабанка, 2, Валдарскага, 16, Няміга, 30, Леніна, 18, Максіма Багдановіча (ля прыпынку "Ст. м. «Няміга»"), ў падземных пераходах на плошчы Перамогі і станцыі метро "Пятроўчына".

Падпісана ў друк 03.04.2025 у 16.00. Замова № 721. Наклад 4059.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва «Беларускі Дом друку»". 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

© "Культура", 2025.

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

* — матэрыял на правах рэкламы.